

Розділ II. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.37(477)

Безверхий Костянтин Вікторович,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Київський національний університет технологій та дизайну
(01011, м. Київ, вул. Немировича-Данченка, буд. 2)
E-mail: kosticbv@mail.ru

ПАРАДИГМАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. Розглянуто питання парадигмального розвитку звітності в Україні. Метою дослідження є розкриття парадигмального розвитку звітності в Україні. Для досягнення поставленої мети в дослідженні запропоновано вирішити такі завдання: проаналізувати існуючі парадигми бухгалтерської звітності; відобразити парадигмальні зміни бухгалтерської звітності в Україні; виділити основні етапи становлення фінансової звітності в Україні. Методи аналізу, синтезу та історико-еволюційний метод використані для структурування предметної області дослідження на основі ідентифікації та формалізації питання парадигмального розвитку звітності в Україні. Отримані результати зумовлюють подальший напрямок досліджень. У результаті проведеного дослідження виділено основні етапи розвитку фінансової звітності в Україні та окреслено перспективний напрямок її розвитку. Внесені пропозиції будуть корисні для вчених, які займаються питанням парадигмального розвитку звітності, державним органам, які займаються регулюванням звітності та побудовою концепції її подальшого розвитку, а також усім зацікавленим особам. Результат дослідження має теоретичну і практичну цінність у частині виділення парадигмального розвитку звітності в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: парадигма, звітність, розвиток, етапи, становлення, МСФЗ

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Звітність є одним із елементів методу бухгалтерського обліку. Під впливом інституціональних змін робляться нові акценти на подальший вектор розвитку теорії бухгалтерського обліку, а зокрема і звітності. Виникають потреби забезпечення інформацією користувачів у нових і поглиблення існуючих розрізах про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання парадигмального розвитку бухгалтерському обліку та звітності розглядали вчені-економісти в різних ракурсах, зокрема І. Алексеева та І. Богатая розглядають сучасну парадигму управлінської звітності

[1]; М. Вахрушина висвітлює парадигму бухгалтерського обліку і звітності в умовах глобальної економіки [2]; С. Голов наводить парадигму глобального обліку [3]; В. Жук описує парадигму бухгалтерського обліку економіки гармонійного (сталого) розвитку [4]; Г. Журавель і П. Хомин пропонують парадигму й контрверзи бухгалтерського обліку та звітності [5]; Є. Зуга вивчає парадигми бухгалтерського обліку [6]; О. Канцуров досліджує сучасну парадигму бухгалтерського обліку з урахуванням інституціональної форми його прояву [7]; М. Корягін і Н. Яцишин розглядають парадигми бухгалтерської звітності [8; 9]; О. Кундря-Висоцька та О. Скаско характеризують якісні характеристики сучасної парадигми обліку [10]; Т. Кучеренко висвітлює сучасну парадигму балансу [11]; С. Легенчук аналізує можливість застосування парадигмальної теорії в бухгалтерському обліку [12]; Н. Малюга запропонувала нову парадигму бухгалтерського обліку — подвійну інформаційну динаміку [13]; Л. Нападовська виокремлює нову парадигму вітчизняної системи обліку [14]; О. Петрук, М. Сидорова та І. Яремко аналізують парадигми бухгалтерського обліку [15—17]; А. Пилипенко та Д. Пилипенко розглядають розвиток бухгалтерської парадигми в контексті сучасних теорій менеджменту та процесів поширення інноваційних знань [18]; М. Пушкар розробив інтелектуальну парадигму бухгалтерського обліку [19]; М. Рета висвітлює становлення і розвиток парадигми бухгалтерського обліку [20]; Т. Сльозко пропонує наукове означення парадигми сучасної теорії бухгалтерського обліку [21]; Л. Трофімова наводить парадигмальні зміни фінансової звітності [22]; В. Труш, Т. Чебан і В. Яценко виокремлюють сучасну парадигму стратегічного обліку [23]; М. Шигун досліджує парадигму інтернаціонального обліку [24].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Не зменшуючи вагомості наукових напрацювань провідних учених, зауважимо, що питання парадигмального розвитку звітності в Україні не знайшли достатнього опрацювання в їх дослідженнях. Це зумовлює поглиблення та розширення дослідження в напрямі парадигмального розвитку звітності в Україні.

Формулювання мети і завдання дослідження. Метою наукового дослідження є розкриття парадигмального розвитку звітності в Україні. Для досягнення поставленої мети в дослідженні пропонується вирішити наступні завдання: проаналізувати існу-

ючі парадигми бухгалтерської звітності; відобразити парадигмальні зміни бухгалтерської звітності в Україні; виділити основні етапи становлення фінансової звітності в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (за ред. В. Бусел), парадигма — сукупність філософських, загальнотеоретичних і метатеоретичних основ науки [25, с. 884]. Парадигма — сукупність методологічних, світоглядних, наукових, управлінських та інших настанов, що сформувалися історично і прийняті у своїй спільності як зразок, норма, стандарт вирішення проблеми і містить символічні узагальнення, цінності [26, с. 258]. Історично перехід від однієї парадигми бухгалтерського обліку до іншої означає зміни в його методології.

Ми погоджуємося з думкою провідного вченого-економіста Ф. Бутинця стосовно того, що термін «парадигма» в обліку слід застосовувати з великою обережністю [27, с. 6].

Сучасні дослідження в галузі побудови варіантів бухгалтерської звітності як фінансової моделі господарюючих суб'єктів свідчать про поступове накопиченні фактів невідповідності даних, які можна отримати в рамках домінуючої подвійної парадигми, яка дійсно відповідає інформаційним потребам користувачів облікових даних [6, с. 15]. Тобто, межі методу подвійного запису ускладнюють подання достовірних облікових даних користувачам, які у них зацікавлені.

Нова парадигма має розширити інформативність обліку через запровадження галузевих спеціалізованих звітних форм [4, с. 173].

Провідний вітчизняний вчений-економіст М. Корягін наводить концепцію 5-ти парадигм бухгалтерської звітності (табл. 1) [8, с. 42], яка робить основний акцент на подальший розвитку бухгалтерського обліку, який має бути зорієнтований на забезпечення надання поглибленої інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства шляхом формування фінансової, нефінансової та інтегрованої звітності.

Російський учений-економіст Л. Трофімова зазначає, що справедлива вартість — одна з основних і відносно нових парадигм МСФЗ [22, с. 126].

Таблиця 1

Парадигми бухгалтерської звітності за М. Корягіним [8, с. 42]

Види парадигм	Користувачі звітності	Предмет звітності	Часові характеристики	Форма подачі інформації	Прагматичні передумови виникнення нової парадигми звітності	
Парадигма 1	Внутрішні	Внутрішнє середовище	Минуле	Фінансова	Необхідність надання інформації користувачам для прийняття управлінських рішень (ціноутворення, контроль власності, придбання активів, залучення позикових коштів тощо)	
Парадигма 2	Підпарадигма 2.1	Внутрішні і зовнішні	Внутрішнє середовище	Минуле і теперішнє	Фінансова	Відокремлення власників від менеджменту підприємства зумовила виникнення потреби звітування менеджменту перед власниками, необхідність забезпечення порівнянності результатів діяльності підприємств для залучення капіталу зі сторони (інвестиційного чи позикового)
	Підпарадигма 2.2					Використання моделей управління діяльністю підприємств та інвестування на основі врахування показника грошових потоків, що зумовило необхідність розробки відповідної форми звітності про їх рух
Парадигма 3	Внутрішні і зовнішні	Внутрішнє середовище, зовнішнє середовище	Минуле і теперішнє	Фінансова (тактична і стратегічна)	Глобалізація ринків та інформатизація управлінських процесів призвели до появи турбулентних явищ в економіці, виникнення гіперконкуренції, що зумовило необхідність використання в процесі прийняття рішень інформації про стан зовнішнього середовища підприємства, що характеризує стратегічні пріоритети його подальшого розвитку	
Парадигма 4	Внутрішні і зовнішні	Внутрішнє середовище, зовнішнє середовище	Минуле, теперішнє і майбутнє	Фінансова і нефінансова	Необхідність надання інформації про соціальні, екологічні, інноваційні та інші «нетрадиційні» з позиції бухгалтерського обліку аспекти діяльності підприємств, які мають важливе значення в розвитку суспільства у XXI столітті	

Закінчення табл. 1

Види парадигм	Користувачі звітності	Предмет звітності	Часові характеристики	Форма подачі інформації	Прагматичні передумови виникнення нової парадигми звітності
Парадигма 5 (перспективи розвитку)	Внутрішні і зовнішні традиційні, нові види зовнішніх користувачів	Поглиблене внутрішнє середовище і поглиблене зовнішнє середовище	Минуле, теперішнє і майбутнє	Фінансова і нефінансова, інтегрована	Виникнення потреби в наданні ретроспективної, поточної та перспективної інформації в нових і поглиблених існуючих розрізах про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства (за доданою або ринковою вартістю, на основі аналізу економічних подій замість фактів господарського життя тощо)

До кінця XIX ст. панувала статична парадигма звітності, яка встановила правило щорічного обчислення вартості чистого майна за допомогою балансу суб'єкта господарювання. З початку XX ст. аналітичне забезпечення будувалося на динамічній парадигмі фінансової звітності. У середині минулого століття широко використовується внутрішня управлінська звітність, важлива роль в якій відводилася витратам. Постійно мінливі вимоги з боку фінансового менеджменту до інформації призвели до формування достовірної, прозорої і динамічної звітності [28, с. 22].

Розгляд парадигм бухгалтерського обліку дозволив помітити, що поняття «парадигма» ширше поняття «теорія» і передує їй. У нього включені соціально-психологічні та етичні правила і норми. Визначено, що вибір певної облікової парадигми обумовлений не тільки логічними критеріями, як це прийнято в сфері суворой наукової теорії, але також філософськими міркуваннями [29, с. 18—19].

Н. Яцишин пропонує власне бачення парадигми фінансової звітності в Україні (табл. 2).

Парадигмальні зміни бухгалтерської звітності в Україні наведено на рис. 1.

Ми погоджуємося з думкою С. Легенчука, який вважає, що застосування парадигмальної концепції в бухгалтерському обліку не завжди передбачає вирішення певних проблем, а продиктовано модою на використання терміну «парадигма бухгалтерського обліку» для підкреслення будь-яких змін в межах НСБО [31, с. 147].

Таблиця 2

Парадигма фінансової звітності в Україні [9, с. 8]

Елементи	Характерні риси парадигми
Концептуальне визначення сутності і мети фінансової звітності	Фінансова звітність підприємств надає повну, правдиву та неупереджену інформацію широкому колу як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів щодо стану активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, результатів діяльності, сукупних прибутків і збитків, руху грошових коштів підприємства для прийняття рішень. Фінансова звітність складається на основі даних фінансового синтетичного і аналітичного обліку з урахуванням наслідків подій після дати балансу. Склад і порядок заповнення форм, періодичність і строки подання фінансової звітності регламентовано чинним законодавством
Принципи бухгалтерського обліку	Обліковим принципом є основне вихідне положення бухгалтерського обліку, базова концепція, покладена в основу оцінки та визнання в обліку і розкриття у фінансовій звітності господарських фактів, явищ та процесів господарюючого суб'єкта, його активів, зобов'язань, капіталу, доходів, витрат, фінансових результатів. Основою складання фінансової звітності є принцип нарахування і відповідності доходів і витрат, загальноприйняті фундаментальні судження автономності, безперервності діяльності, історичної (фактичної) собівартості, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання змісту над формою, єдиного грошового вимірника та періодичності
Якісні характеристики корисності інформації фінансової звітності	Зрозумілість; доречність з урахуванням характеристик суттєвості і своєчасності; достовірність з урахуванням характеристик правдивості подання, нейтральності і обмеження своєчасності та раціональності; зіставність
Користувачі інформації фінансової звітності	Існуючі і потенційні інвестори, працівники, позикодавці, постачальники та інші торгові кредитори, замовники, уряд та урядові установи й громадськість, широке коло інших зацікавлених осіб
Вид моделі обліку	Континентальна
Відповідність МСФЗ	Розроблені Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку ґрунтуються на МСФЗ і мають не суперечити їм. Відсутні посилання на МСФЗ в національних стандартах. Відсутність вимоги щодо відповідності фінансової звітності МСФЗ у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»

Закінчення табл. 2

Елементи	Характерні риси парадигми
Державне регулювання	Міністерство фінансів України регламентує питання методології складання фінансової звітності підприємств, Національний банк України регулює питання порядку складання і подання фінансової звітності банків, Державна казначейська служба України керує процесом складання і подання фінансової звітності бюджетних установ
Склад форм	Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки
-	Активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, прибутки і збитки, рух грошових коштів
Періодичність	Річна і проміжна (квартальна)
Валюта складання	Складається у національній валюті (тис. грн.). Операції в іноземній валюті визнаються у фінансовій звітності за офіційним курсом НБУ, що діяв на дату звітності — для монетарних статей, на дату операції — для немонетарних статей, визнаних за собівартістю, а також для доходів і витрат, на дату визначення справедливої вартості — для статей, врахованих за справедливою вартістю
Охоплення	Фінансова звітність суб'єкта господарювання. Консолідована фінансова звітність групи підприємств, що складається материнською компанією з урахуванням результатів діяльності дочірніх і асоційованих компаній
Суб'єкти складання	У повному обсязі фінансову звітність складають підприємства всіх видів економічної діяльності, за винятком бюджетних установ, представництв іноземних компаній та суб'єктів малого бізнесу. Представництва іноземних компаній та суб'єкти малого бізнесу складають скорочені за показниками Баланс та Звіт про фінансові результати
Вимоги щодо оприлюднення	Фінансова звітність не становить комерційної таємниці. Обов'язковому оприлюдненню підлягає фінансова звітність і консолідована фінансова звітність публічних акціонерних товариств, підприємств-емітентів облігацій, довірчих товариств, банків, валютних та фондових бірж, інвестиційних фондів, інвестиційних компаній, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів, страхових компаній та інших фінансових установ до 1 червня наступного за звітним року

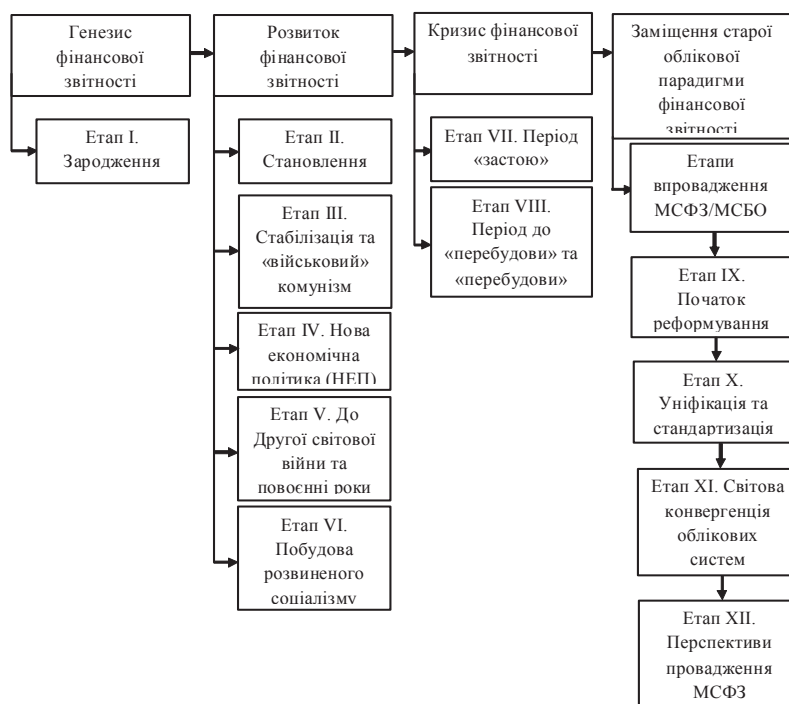

Рис. 1. Парадигмальні зміни бухгалтерської звітності в Україні [22, с. 41; 30, с. 40]

Основні етапи становлення фінансової звітності в Україні наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Основні етапи становлення фінансової звітності в Україні (складено на основі досліджень Л. Трофімової [22, с. 334—335])

№ з/п	Етапи	Найменування	Вчені в галузі бухгалтерського обліку	Нормативно-правові акти
1	1-й етап (XVII — XIX ст.)	Зародження	Зарубіжний досвід, який переймали за часів Петра I (1672 — 1725), Чулков М.Д. (1743 — 1793)	Регламент управління адміралтейством і верф'ю (1722), Банкрутський Статут (1800), Закон про порядок і ведення купцями торгових книг (1834)

Продовження табл. 3

№ з/п	Етапи	Найменування	Вчені в галузі бухгалтерського обліку	Нормативно-правові акти
2	2-й етап (1898 — 1917 р.)	Формування поняття фінансової звітності		Статут про промисловий податок (1898)
3	3-й етап (1917 — 1921 р.)	Післяреволюційний час і військовий комунізм	Засновник балансової теорії Лунський М.С. (1887 — 1942), Вейцман Р.Я. (1870 — 1936), Рудановський О.П. (1863 — 1934), Кіпарісов М.А. (1873 — 1956), Блатов М.О. (1875 — 1942), Ніколаєв І.Р. (1877 — 1942), Галаган О.М. (1879 — 1938) тощо	Декрет Ради народних комісарів РРФСР від 27.07.1918 р. «Про торгів книги»
4	4-й етап (1921 — 1931 р.)	Фінансова звітність у період нової економічної політики (надалі — НЕП)		Інструкція «Про обов'язкові форми публічної звітності та про обмін контокоррентними виписками» від 01.12.1927 р. № 405
5	5-й етап (1931 — 1945)	До Другої світової війни та повоєнні роки		Раднарком СРСР, постанова від 29.07.1936 р. № 1372 «Положення про бухгалтерські звіти і баланси державних, кооперативних і громадських підприємств і організацій»
6	6-й етап (1945 — 1964)	Фінансова звітність у період побудови розвинутого соціалізму	Німчинов П.П. (1906 — 1983 р.), Струмлінін С.Г. (1877 — 1974), Помазков М.С. (1889 — 1968)	Додаток до Постанови Ради Міністрів СРСР «Положення про бухгалтерські звіти і баланси державних, корпоративних і громадських підприємств і організацій» від 12.09.1951 р. № 3447
7	7-й етап (1964 — 1985 р.)	Період «застою»	Вейцман Н.Р. (1894 — 1981 р.), Малишев І. В. (1908 — 1979 р.)	Постанова Ради Міністрів СРСР від 29.06.1976 № 633 «Про затвердження Положення про бухгалтерські звіти та баланси»
8	8-й етап (1985 — 1991 р.)	Період до «перебудови» та «перебудови»	Ковальов В.В. (1948 р.)	Постанова Ради Міністрів СРСР від 08.10.1987 № 1123 «Про визнання такими, що втратили силу і внесення змін до рішень уряду СРСР з питань фінансів, кредиту і розрахунків в народному господарстві у зв'язку з Законом СРСР «Про державне підприємство (об'єднання)» та іншими рішеннями про перебудову управління економікою»

Продовження табл. 3

№ з/п	Етапи	Найменування	Вчені в галузі бухгалтерського обліку	Нормативно-правові акти
9	9-й етап (1991 — 1999 р.)	Початок реформування	Гуцайлюк З.В. (1950 р.), Єфіменко В.І. (1942 р.) Кузьмінський А.М. (1935 — 1995 р.), Лінник В.Г. (1941 — 2006 р.), Пархоменко В.М. (1950 р.), Сопко В.В. (1928 р.), Чумаченко М.Г. (1925 — 2011 р.), Швець В.Г. (1947 р.)	Указ Президента України від 23 травня 1992 року № 303 «Про перехід України до загальноприйнятої у міжнародній практиці системи обліку та статистики, Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні» від 03.04.1993 р. № 250, Постанова Кабінету міністрів України «Про Концепцію побудови національної статистики України та Державну програму переходу на міжнародну систему обліку і статистики» № 326 від 04.05.1993 р., Наказ Міністерства фінансів України «Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків» № 69 від 11.08.1994 р., Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про Методологічну раду з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України» № 230 від 29.10.1997 р., Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» від 28.10.1998 р. № 1706
10	10-й етап (1999 — 2011 р.)	Уніфікація та стандартизація	Бондар М.І. (1971 р.), Бутинець Ф.Ф. (1938 р.), Голов С.Ф. (1955 р.), Жук В.М. (1962 р.), Канцуров О.О. (1974 р.), Костюченко В.М. (1965 р.), Пушкар М.С. (1940 р.), Хомин П.Я.	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (Станом на 31.03.2015 р. затверджено 34 П(С)БО та 1 Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці»), Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських

Закінчення табл. 3

№ з/п	Етапи	Найменування	Вчені в галузі бухгалтерського обліку	Нормативно-правові акти
				операцій підприємств і організацій від 30 листопада 1999 р. № 291, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 р. № 419, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» № 911-р від 24.10.2007 р.
11	11-й етап (2011 р. по теперішній час)	Світова конвергенція облікових систем	Бондар М.І. (1971 р.), Бутинець Ф.Ф. (1938 р.), Голов С.Ф. (1955 р.), Жук В.М. (1962 р.), Канцуров О.О. (1974 р.), Костюченко В.М. (1965 р.), Пушкар М.С. (1940 р.), Хомин П.Я.	Офіційно оприлюднені МСФЗ (МСБО), що розміщені на веб-сайті Міністерства фінансів України українською мовою, Меморандум про співробітництво та координацію дій щодо застосування в Україні міжнародних стандартів фінансової звітності схвалено Методологічною радою бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України від 24 квітня 2012 року, Наказ Міністерства фінансів України «Про створення Ради з міжнародних стандартів фінансової звітності при Міністерстві фінансів України» № 20 від 18.01.2013 р., Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність», Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» № 879 від 02.09.2014 р.
12	12-й етап (Перспективний)	Перспективи провадження МСФЗ		Відмова від національних стандартів бухгалтерського обліку та впровадження МСФЗ (МСБО) для всіх суб'єктів господарювання, включаючи суб'єктів малого підприємництва

Виходячи з табл. 3 можна констатувати, що подальші парадигмальні зміни у фінансовій звітності будуть направлені на відмову від національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та запровадження для складання фінансової звітності для всіх без виключення підприємств МСФЗ (МСБО).

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Таким чином, наведені етапи парадигмальних змін бухгалтерської звітності в Україні, дають змогу визначити перспективний вектор подальшого розвитку бухгалтерської звітності. Порушені в статті питання не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації. У подальших дослідженнях пропонується зосередити увагу на розробці форми податкової декларації з податку на прибуток підприємства, яка б відповідала вимогам, що внесені до Податкового кодексу України з 01.01.2015 р.

Бібліографічний список

1. *Алексеева И.В.* Современная парадигма управленческой отчетности / И. В. Алексеева, И. Н. Богатая // Международный бухгалтерский учет. — 2014. — № 45 (335). — С. 2—13.
2. *Вахрушина М.А.* Парадигма бухгалтерского учета и отчетности в условиях глобальной экономики: проблемы России и их решения / М. А. Вахрушина // Международный бухгалтерский учет. — 2014. — № 25 (319). — С. 38—46.
3. *Голов С.Ф.* Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: [Моногр.] / С. Ф. Голов. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 522 с.
4. *Жук В.М.* Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: [Моногр.] / В. М. Жук. — К.: ННЦ ІАЕ, 2009. — 648 с.
5. *Хомин П.Я.* Парадигма й контрверзи бухгалтерського обліку та звітності (спроба консеквентного аналізу) [Текст] : [Моногр.] / П. Я. Хомин, Г. П. Журавель. — Тернопіль : Економічна думка, 2007. — 299 с.
6. *Зуга Е.И.* Парадигмы бухгалтерского учета и развитие его теории: автореф. дис. ... канд. экон. наук.: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Е. И. Зуга. — Санкт-Петербург, 2012. — 23 с.
7. *Канцуров О.О.* Інституціональний аспект бухгалтерського обліку: [Моногр.] / О. О. Канцуров. — К.: ННЦ ІАЕ, 2014. — 380 с.
8. *Корягін М.* Парадигмальне бачення розвитку бухгалтерської звітності / М. Корягін // Бухгалтерський облік і аудит. — 2014. — № 12 — С. 38—43.

9. Яцишин Н.З. Складання, аналіз та аудит фінансової звітності підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н. З. Яцишин. — К., 2012. — 21 с.

10. Кундря-Висоцька О.П. Якісні характеристики сучасної парадигми обліку / О.П. Кундря-Висоцька, О.І. Скаско // Вісник УБС НБУ. — № 2 (5) 2009. — С.177—179.

11. Кучеренко Т. Є. Сучасна парадигма балансу / Т. Є. Кучеренко // Удосконалення управління ресурсами підприємств АПК в умовах глобалізації економіки : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 26—27 листопада 2008 року). — Полтава : ПД ПДАА, 2008. — С. 153—155.

12. Легенчук С.Ф. Теорія і методологія бухгалтерського обліку в умовах посіндустріальної економіки: [Моногр.] / С. Ф. Легенчук. — Житомир: ЖДТУ, 2010. — 652 с.

13. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія й методологія, перспективи розвитку: [Моногр.] / Н. М. Малюга. — Житомир: ЖДТУ, 2005. — 548 с.

14. Нападовська Л.В. Формування нової парадигми вітчизняної системи обліку / Л. В. Нападовська // Економіка України. — 2003. — № 7 (500). — С. 37—44.

15. Петрук О.М. Регулювання бухгалтерського обліку в Україні: теорія, методологія, практика: [Моногр.] / О.М. Петрук. — Житомир: ЖДТУ, 2006. — 152 с.

16. Сидорова М.И. К вопросу о парадигмах бухгалтерского учета / М. И. Сидорова // Международный бухгалтерский учет. — 2013. — № 27 (273). — С. 18—25.

17. Яремко І.Й. Концепції і парадигми бухгалтерського обліку як система наукових основ теорії / І.Й. Яремко // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. — 2010. — № 691. — С. 246—252.

18. Пилипенко А.А. Розвиток бухгалтерської парадигми в контексті сучасних теорій менеджменту та процесів поширення інноваційних знань / А.А. Пилипенко, Д. Р. Пилипенко // Вісник ЖДТУ. — 2010. — № 3 (53). — С. 196—200.

19. Пушкар М.С. Створення інтелектуальної системи обліку: [Моногр.] / М. С. Пушкар. — Тернопіль: Карт-Бланш, 2007. — 152 с.

20. Рета М.В. Становлення і розвиток парадигми бухгалтерського обліку / М. В. Рета // Бізнес-Інформ. — 2014. — № 10. — С. 287—293.

21. Сльозко Т.М. Бухгалтерський облік в умовах інституціональних перетворень: теорія і практика: [Моногр.] / Т.М. Сльозко. — К.: Центр учбової літератури, 2013. — 304 с.

22. Трофимова Л.Б. Методология формирования релевантной финансовой отчетности в условиях глобализации экономических про-

цессов: дис. ... докт. экон. наук.: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Л. Б. Трофимова. — М., 2015. — 368 с.

23. *Труш В.Є.* Сучасна парадигма стратегічного обліку / В.Є. Труш, Т.М. Чебан, В.Ф. Яценко // Вісник НУ «Львівська політехніка». — 2007. — Вип. 577. — С. 379—84.

24. *Шигун М.М.* Парадигмальний розвиток системи бухгалтерського обліку / М. М. Шигун // Часопис економічних реформ. — 2013. — № 3 (11). — С. 134—139.

25. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.

26. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : [навч. посіб.] / За ред. А.А. Мазаракі. — [2-ге вид., доп.]. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. — 296 с.

27. *Бутинець Ф.Ф.* Ревізія теорії бухгалтерського обліку або парадигма ТХОМ / Ф.Ф. Бутинець // Вісник ЖДТУ. — 2008. — № 1 (43). — С. 6—17.

28. *Рыбакова О.В.* Финансовый менеджмент издержек в системе повышения эффективности организаций: автореф. дис. ... докт. экон. наук.: 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / О.В. Рыбакова. — М., 2010. — 42 с.

29. *Чайковская Л.В.* Современные концепции бухгалтерского учета (теория и методология): автореф. дис. ... докт. экон. наук.: 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» / Л.В. Чайковская. — М., 2007. — 57 с.

30. *Казакова Н.А.* Методология формирования релевантной информации в условиях глобализации экономических процессов: [Моногр.] / Н. А. Казакова, Л. Б. Трофимова, Е. А. Федченко. — М.: Инфра-М, 2013. — 248 с.

31. *Легенчук С.Ф.* Бухгалтерське теоретичне знання: від теорії до метатеорії: [Моногр.] / С.Ф. Легенчук. — Житомир: ЖДТУ, 2012. — 336 с.

References

1. Alekseeva Y.V. Sovremennaya paradyhma upravlencheskoy otchetnosti [The modern paradigm of management reporting] / Y. V. Alekseeva, Y. N. Bohataya // Mezhdunarodniy bukhgalterskiy uch. — 2014. — № 45 (335). — P. 2—13 [In Russian]

2. Vakhrushyna M.A. Paradyhma bukhgalterskoho ucheta y otchetnosti v uslovyakh hlobalnoy ekonomyky: problemi Rossyy y ykh reshenyya [The paradigm of accounting and reporting in the global economy: Russia's problems and their solutions] / M. A. Vakhrushyna // Mezhdunarodniy bukhgalterskiy uch. — 2014. — № 25 (319). — P. 38—46. [In Russian]

3. Holov S.F. Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku [Accounting in Ukraine: analysis and prospects of development]: [Monohr.] / S. F. Holov. — K.: Tsentr uchbovoyi literatury, 2007. — 522 p. [In Ukrainian].
4. Zhuk V.M. Kontsepsiya rozvytku bukhhalterskoho obliku v ahrarnomu sektori ekonomiky [The concept of accounting in the agricultural sector]: [Monohr.] / V. M. Zhuk. — K.: NNTs IAE, 2009. — 648 p. [In Ukrainian].
5. Khomyn P.Ya. Paradyhma y kontroverzy bukhhalterskoho obliku ta zvitnosti (sproba konsekventnoho analizu) [Paradigm and controversy accounting and reporting (attempt to consequently analysis)]: [Monohr.] / P. Ya. Khomyn, H. P. Zhuravel. — Ternopil : Ekonomichna dumka, 2007. — 299 p. [In Ukrainian].
6. Zuha E.Y. Paradyhmi bukhhalterskoho ucheta y rozvytye eho teoryi [Paradigm of accounting and the development of his theory]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk.: 08.00.12 «Bukhhalterskyi uchet, statystyka» / E. Y. Zuha. — Sankt-Peterburh, 2012. — 23 p. [In Russian].
7. Kantsurov O.O. Instytutsionalnyi aspekt bukhhalterskoho obliku [Institutional aspects of accounting]: [Monohr.] / O. O. Kantsurov. — K.: NNTs IAE, 2014. — 380 p. [In Ukrainian].
8. Koryahin M. Paradyhmalne bachennya rozvytku bukhhalterskoyi zvitnosti [Paradigmatic vision of financial statements] / M. Koryahin // Bukhhalterskyi oblik i audyt. — 2014. — № 12 — P. 38—43 [In Ukrainian].
9. Yatsyshyn N.Z. Skladannya, analiz ta audyt finansovoyi zvitnosti pidpryyemstv [Formulation, analysis and audit of financial reporting]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk.: 08.00.09 «Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt» / N. Z. Yatsyshyn. — K., 2012. — 21 p. [In Ukrainian].
10. Kundrya-Vysotska O.P. Yakisni kharakterystyky suchasnoyi paradyhmy obliku [Qualitative characteristics of the modern paradigm of accounting] / O.P. Kundrya-Vysotska, O.I. Skasko // Visnyk UBS NBU. — № 2 (5) 2009. — P. 177—179 [In Ukrainian].
11. Kucherenko T. Ye. Suchasna paradyhma balansu / T. Ye. Kucherenko // Udoskonalennya upravlinnya resursamy pidpryyemstv APK v umovakh hlobalizatsiyi ekonomiky [The current paradigm balance]: Materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Poltava, 26 — 27 lystopada 2008 roku). — Poltava : PD PDAA, 2008. — P. 153 — 155 [In Ukrainian].
12. Lehenchuk S.F. Teoriya i metodolohiya bukhhalterskoho obliku v umovakh posindustrialnoyi ekonomiky [Theory and methodology of accounting in terms of economy posindustrialnoyi]: [Monohr.] / S. F. Lehenchuk. — Zhytomyr: ZhDTU, 2010. — 652 p. [In Ukrainian].

13. Malyuha N.M. Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: teoriya y metodolohiya, perspektyvy rozvytku [Accounting in Ukraine: theory and methodology development prospects]: [Monohr.] / N. M. Malyuha. — Zhytomyr: ZhDTU, 2005. — 548 p. [In Ukrainian].

14. Napadovska L.V. Formuvannya novoyi paradyhmy vitchyznyanoi systemy obliku [Formation of a new paradigm of national accounting system] / L. V. Napadovska // Ekonomika Ukrainy. — 2003. — № 7 (500). — P. 37—44 [In Ukrainian].

15. Petruk O.M. Rehulyuvannya bukhhalterskoho obliku v Ukraini: teoriya, metodolohiya, praktyka [Regulation of accounting in Ukraine: theory, methodology, practice]: [Monohr.] / O. M. Petruk. — Zhytomyr: ZhDTU, 2006. — 152 p. [In Ukrainian].

16. Sydorova M.Y. K voprosu o paradyhmakh bukhhalterskoho ucheta [Question of paradigms and accounting] / M. Y. Sydorova // Mezhdunarodniy bukhhalterskyi uchet. — 2013. — № 27 (273). — P. 18—25 [In Russian].

17. Yaremko I.Y. Kontseptsii i paradyhmy bukhhalterskoho obliku yak systema naukovykh osnov teorii [Concepts and paradigms of accounting as a system of scientific foundations of the theory] / I.Y. Yaremko // Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku. — 2010. — № 691. — P. 246—252 [In Ukrainian].

18. Pylypenko A.A. Rozvytok bukhhalters'koyi paradyhmy v konteksti suchasnykh teoriy menedzhmentu ta protsesiv poshyrennya innovatsiynykh znan [The development of accounting paradigm in the context of current theories of management and the propagation of innovative knowledge] / A.A. Pylypenko, D.R. Pylypenko // Visnyk ZhDTU. — 2010. — № 3 (53). — P. 196 — 200 [In Ukrainian].

19. Pushkar M.S. Stvorennya intelektualnoyi systemy obliku [Creating Intellectual accounting system]: [Monohr.] / M. S. Pushkar. — Ternopil: Kart-Blansh, 2007. — 152 p. [In Ukrainian].

20. Reta M.V. Stanovlennya i rozvytok paradyhmy bukhhalterskoho obliku [Formation and development paradigm accounting] / M.V. Reta // Biznes-Inform. — 2014. — № 10. — P. 287 — 293 [In Ukrainian].

21. Slozko T.M. Bukhhalterskyi oblik v umovakh instytutsionalnykh peretvoren [Accounting in terms of institutional reforms]: teoriya i praktyka: [Monohr.] / T.M. Slozko. — K.: Tsentр uchbovoyi literatury, 2013. — 304 p. [In Ukrainian].

22. Trofymova L.B. Metodolohyya formyrovannya relevantnoy finansovoy otchetnosti v uslovnykh hlobalyzatsyy ekonomicheskyykh protsesov [Methodology of formation of the relevant financial statements in the context of globalization of economic processes]: dys. ... dokt. ekon. nauk.: 08.00.12 «Bukhhalterskyi uchet, statystyka» / L.B. Trofymova. — M., 2015. — 368 p. [In Russian].

23. Trush V.Ye. Suchasna paradyhma stratehichnoho obliku [The current paradigm of strategic account] / V.Ye. Trush, T.M. Cheban, V.F. Yatsenko // Visnyk NU «Lvivska politehnika». — 2007. — Vyp. 577. — P. 379 — 384 [In Ukrainian].
24. Shyhun M.M. Paradyhmalnyy rozvytok systemy bukhholderskoho obliku [Development paradigm accounting system] / M.M. Shyhun // Chasopys ekonomichnykh reform. — 2013. — № 3 (11). — P. 134—139 [In Ukrainian].
25. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy (z dod. i dop.) [Great dictionary of modern Ukrainian] / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. K.; Irpin: VTF «Perun», 2005. — 1728 p. [In Ukrainian].
26. Ekonomichni doslidzhennya (metodolohiya, instrumentariy, orhanizatsiya, aprobatsiya) [Economic Research (methodology, tools, organization, testing)]: [navch. posib.] / Za red. A.A. Mazaraki. — [2-he vyd., dop.]. — K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2011. — 296 p. [In Ukrainian].
27. Butynets F.F. Reviziya teoriiy bukhholderskoho obliku abo paradyhma TKhOM [Revision of accounting theory or paradigm THOM] / F.F. Butynets // Visnyk ZhDTU. — 2008. — № 1 (43). — P. 6—17 [In Ukrainian].
28. Ribakova O.V. Fynansoviy menedzhment yzderzhek v systeme povishennya efektyvnosti orhanyzatsyy [Financial management costs in the system improve the efficiency of organizations]: avtoref. dys. ... dokt. ekon. nauk.: 08.00.10 «Fynansi, denezhnoe obrashchenye y kredyt» / O.V. Ribakova. — M., 2010. — 42 p. [In Russian].
29. Chaykovskaya L.V. Sovremennye kontseptsyy bukhholderskoho ucheta (teoryya y metodolohyya) [Modern concepts of accounting (theory and methodology)]: avtoref. dys. ... dokt. ekon. nauk.: 08.00.12 «Bukholdersky uchets, statystyka» / L. V. Chaykovskaya. — M., 2007. — 57 p. [In Russian].
30. Kazakova N.A. Metodolohyya formyrovannya relevantnoy ynformatsyy v uslovyakh hlobalyzatsyy ekonomicheskyykh protsessov [Methodology of formation of relevant information in the context of globalization of economic processes]: [Monohr.] / N.A. Kazakova, L.B. Trofymova, E. A. Fedchenko. — M.: Ynfra-M, 2013. — 248 p. [In Russian].
31. Lehenchuk S.F. Bukholderske teoretychne znannya: vid teoriiy do metateoriiy [Accounting theoretical knowledge from theory to metatheory]: [Monohr.] / S.F. Lehenchuk. — Zhytomyr: ZhDTU, 2012. — 336 p. [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28 серпня 2015 р.

УДК 657.37(477)

Безверхий Константин Викторович,

канд. экон. наук, доцент кафедры учета и аудита,
Киевский национальный университет технологий и дизайна
(01011, г. Киев, ул. Немировича-Данченко, д. 2)
E-mail: kosticbv@mail.ru

Парадигмальное развитие отчетности в Украине

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрены вопросы парадигмального развития отчетности в Украине. Целью исследования является раскрытие парадигмального развития отчетности в Украине. Для достижения поставленной цели в исследовании предлагается решить следующие задачи: проанализировать существующие парадигмы бухгалтерской отчетности; отобразить парадигмальные изменения бухгалтерской отчетности в Украине; выделить основные этапы становления финансовой отчетности в Украине. Методы анализа, синтеза и историко-эволюционный метод использованы для структурирования предметной области исследования на основе идентификации и формализации вопроса парадигмального развития отчетности в Украине. Полученные результаты определяют дальнейшее направление исследований. В результате проведенного исследования выделены основные этапы развития финансовой отчетности в Украине и очерчено перспективное направление ее развития. Внесенные предложения будут полезны для ученых, занимающихся вопросом парадигмального развития отчетности, государственным органам, которые занимаются регулированием отчетности и построением концепции дальнейшего ее развития, а также всем заинтересованным лицам. Результат исследования имеет теоретическую и практическую ценность в части выделения парадигмального развития отчетности в Украине.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: парадигма, отчетность, развитие, этапы, становление, МСФО

UDC 657.37(477)

Bezverkhyy Kostiantyn Viktorovich,

Candidate of Sciences (Economics),
Associate professor of the department Accounting and audit
Kyiv National University of Technologies and Design
(2a, Nemirovicha-Danchenko Str., Kyiv, 01011, Ukraine)
E-mail: kosticbv@mail.ru

Paradigm development of reporting in Ukraine

ABSTRACT. The question of paradigm of reporting in Ukraine is studied in this article. The goal of the research is disclosure of paradigmatic statements in Ukraine. To achieve the aimed goal in the research it is proposed to solve the following tasks: to analyze the existing paradigm of financial statements; reflect the paradigm change in accounting in Ukraine; identify the main stages of

financial reporting in Ukraine. Methods of analysis, synthesis and historical-evolutionary method are used to structure the substantive research-based on identification and formalization of paradigmatic issue of accountability in Ukraine. The results determine the future direction of research. The research highlights the main stages of the financial statements in Ukraine and outlines promising area of development. Proposals will be useful for scientists dealing with development paradigm reporting, public bodies dealing with reporting regulations and a concept of further development, as well as all stakeholders. The result of the research has theoretical and practical value regarding to the allocation paradigm of reporting in Ukraine.

KEY WORDS: *paradigm, reporting, development, stages of development, IFRS*

УДК 657

Грицак Неля Юрївна,

канд. екон. наук, доцент кафедри обліку в кредитних і бюджетних установах та економічного аналізу, директор КІСіТ ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» (Україна, Київ, Львівська площа, 14)
E-mail: ngritsak@gmail.com

Мельничук Світлана Георгіївна,

заступник головного бухгалтера ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» (03680, Україна, Київ, проспект Перемоги 54/1)
E-mail: Sweta_21@ukr.net

ОНОВЛЕНІ ПОЗИЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ УКРАЇНИ

АНОТАЦІЯ. У статті розглянуто оновлені позиції бухгалтерського обліку в бюджетних установах України, визначено ступінь виконання запланованих заходів та проведено оцінку відхилень від плану. Розглянуто базові вихідні позиції, що передували модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі в цілому та бюджетних установ зокрема, фактори, що спричинили останню, основні вектори Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі, серед яких центральними є удосконалення: методології та методики пооб'єктного обліку суб'єктів державного сектору, методології та методики складання бухгалтерської звітності вказаних суб'єктів, порядку організації бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору. У наслідок опрацювання оновлених позицій бюджетного обліку вказано на певні відхилення, які пов'язані з розробкою уніфікованого програмного забезпечення з бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору. Зроблено висновок, що тільки комплексне запровадження пакету новацій в сфері бюджетного обліку забезпечить формування ефективної системи управління державними фінансами України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: бухгалтерський облік, бюджетні установи, стратегія модернізації, бюджетний облік, державний сектор, план рахунків, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі